

CEL

El prat de Son Bou, una altra vegada tard

Basses de la part de llevant del prat a finals de maig de 2024 amb zones seques

Dia de 14 de maig el diari *Menorca* publicava la notícia d'una proliferació inusual de mosquits i rates al prat de Son Bou. S'anunciava que hotelers i promotors demanaven una intervenció immediata per solucionar el problema, abans de l'inici de la temporada. Demanaven que boni bé es buidés el prat. La notícia va causar inquietud entre els alaiorencs, que tenen Son Bou com a platja de referència i tot d'una es van aixecar veus més concretes, més coneixedores de l'ecologia del prat, per refusar una acció de tal magnitud. De fet, ara no seria moment de fer-hi res (a banda d'obrir la gola tancada), ja que les moltes espècies d'aus que nien al canyís estan en plena època de cria. Una altra vegada, arribam tard.

L'ecosistema del prat

El prat, com tota zona humida, és un ecosistema molt sensible. Quan se les deixa funcionar totes soles, sense influències externes, les zones humides s'autoregulen. El mal és que ho impedim. En el cas de Son Bou, s'ha convertit en costum tenir la gola de la zona coneguda com a Malfrany tancada per facilitar el pas, principalment dels turistes. Açò, l'any passat ja va ocasionar problemes. Amb aquesta acció, estancam per falta de renovació l'aigua de la zona humida, que precisa d'una circulació constant i fluïda, amb l'afegit que les aigües del prat ja no es nodreixen només dels efluents naturals d'aigua que l'havien mantingut tota la vida. Com ja vam informar l'any passat, quan s'hi van detectar possibles aigües fecals, el prat rep tres cabals al marge dels seus propis. Són aigües que provenen de les depuradores des Migjorn Gran (via torrent), de Torre-solí (també via torrent) i de Sant Jaume, que aboca directament al prat. Aquestes aigües mai no estaran tan netes com l'aigua natural (les anàlisis ho demostren), tot i acceptar que les tres instal·lacions funcionen de forma correcta, com asseguruen les institucions. Sigui com sigui, i gràcies a aquests efluents no naturals, les aigües del prat sempre estaran més eutrofitzades del que estarien en estat natural.

La situació actual del Prat

Enguany ha estat un any molt sec. Les pluges que l'any passat, en aquestes èpoques, ens van acompanyar de forma

Dalt: Malfrany, juliol 2023. Baix: Malfrany, maig 2024

reiterada, enguany no han volgut caure. Com ha afectat açò a l'estat del prat? Al CEL hem volgut estudiar-ho de primera mà, just quan ha aparegut la queixa d'hotelers i comerços. Ens vam fer acompanyar per qui coneix el prat com ca seva. Han estat unes visites molt il·lustratives i volem agrair-los el temps i la saviesa.

A primer cop d'ull sembla evident que el nivell de l'aigua és més baix que l'any passat. A la bassa dels ànecs ni de bon tros arriba a mitja platja. Ens comenten que hi podria influir l'acumulació d'arena per efecte de les tempestes de l'hivern, la majoria de sud i de ponent. Quan observam la zona de llevant del prat ens adonam que les làmines d'aigua,

Mina vella. Esquerra: boca sortida i desguàs a mar. Dreta: túnel tapat; en vermell, contorn aproximat de la boca de la mina
Mina nova: col·lapse i sortida al mar

lliures de canyís, són molt àmplies, de cada any un poc més (segons ens asseguren els entesos i segons es comprova per fotos aèries). Açò és un mal indicador de la salut de l'ecosistema. També és preocupant, en aquesta zona, el nivell de sequedat de la vegetació que manté les arrels submergides (canyís, boves i altres). Per contra, en altres parts del prat es manté del tot verda. Un altre indicador que el prat pateix i que el nivell de l'aigua ha disminuït —a falta d'estudis en profunditat de l'aigua del prat—, és la quantitat d'algues bentòniques (aferrades al sol submergit) que afloren entre el canyís sec i en la superfície de les làmines d'aigua lliures. Com menys profunditat, l'aigua més s'escalfa; a més temperatura, les algues es reproduïxen de forma exponencial per preparar-se per les èpoques de sequera, comencen a sujar i en produir gas, es podreïxen i ofeguen les arrels de la vegetació. Si ara ploqués, segurament tindriem flocs d'algues mortes de color marronós a la bassa del Malfrany, que, l'any passat, es van documentar com a "matèria fecal" (encara que les anàlisis van demostrar que el nivell de contaminació de les aigües era molt més alt del que hauria de ser).

A la part de Talis i ses Canessies vam observar que el verd del canyís es mantenia uniforme. Les basses de ses Canessies tenien un nivell d'aigua més baix (es veuen clarament les línies de nivell de l'aigua). També cal destacar el descens del nivell de l'aigua que baixa pel torrent, de manera que es pot passar per les pedres sense banyar-se els peus. Per una altra banda, s'evidencia que el nivell de l'aigua ha pujat de forma progressiva al llarg dels anys, fet ben visible en determinats punts, com per exemple en l'extrem de Talis, on l'antiga portalada del Camí de Cavalls ha hagut de ser substituïda per una altra de més alterosa, o en la desaparició de caminets que vorejaven el canyís per accedir a sínies i pous.

Pressió dels hotelers i solucions

Ara ploram perquè som a la temporada turística i hi ha mosquits i rates. Es demanen accions urgents i no se'ls acudeix res més que s'hauria de buidar el prat. Es va demanar de reobrir la mina de Talis, per on desguassava el prat en l'època en què s'hi sembrava arròs. De fet, s'hauria de parlar de "mines", ja que n'hi ha dues: la de Talis, que tots coneixem, i una altra, anomenada "mina vella", subterrània, i que desguassava a la platja de Talis, a prop de la paret mitgera. Actualment, les dues mines estan tapades. La vella es va obrir de forma natural fa uns anys per acció de les tempestes; en aquell moment es va poder comprovar (hi ha filmacions que ho corroboren) que encara hi fluïa l'aigua. En la nostra visita, l'hem vista col·lapsada d'arena i pedres, encara que el nostre guia ens va mostrar on s'intuïa l'arcada de pedres que forma el túnel. La segona mina, la més coneguda, està cegada per mates i pedres, i només es manté lliure fins al pont del Camí de Cavalls. Segons informava el Menorca, els propietaris de l'agroturisme de Talis haurien donat permís per fer les obres de reobertura. Per una altra banda, el GOB va indicar que l'obertura podria afectar la totalitat de les basses del prat, amb el perill d'assecamment (a Menorca existeixen experiències negatives en aquest sentit). Davant la pressió hotelera, el mateix grup ecologista va proposar el bombeig d'aigua de les basses de ses Canessies cap a la zona de desguàs de la mina de Talis, enfora de la zona de bany, una solució temporal. El més correcte i definitiu seria allò que el CEL ha defensat sempre: que la zona de desguàs del Malfrany es mantengui oberta tot l'any, com succeiria de forma natural. A més, creu beneficiós reobrir la mina de Talis (la nova) quan el nivell de l'aigua torni a pujar (en aquest moment de cap manera). Per fer-ho, seria necessari realitzar un estudi de nivells

Pas Camí de Cavalls per son Boter. Dalt: 2023. Baix 2024

Hipòtesis sobre el comportament del Prat

Quina explicació hi pot haver pel comportament “zonificat” del prat? I per l'aparició “inusual” de mosquits i rates? Pensam que tot està lligat. És evident que sense un estudi seriós i profund de la salut del prat, de la fondària real de les aigües en diferents trams, del comportament actual dels efluentes naturals d'aigua, del funcionament de les diferents depuradores que hi aboquen, tot el que puguem dir serà a mode d'hipòtesi. Però hi ha coses que la raó dona per evidents. Per exemple, la zona amb pitjor estat és la que voreja la depuradora de Sant Jaume, justament la més antiga de les tres, i que està situada més a prop de la majoria d'establiments.

Per les profunditats diferents del prat i per les quantitats dels efluentes que hi aboquen per zones, passen coses diverses que ens poden confondre. La primera hipòtesi seria que la fondària de l'aigua ha baixat per l'acumulació de sediments causada per l'estancament, sense descartar que en part provinguin de la depuradora o de la mateixa vegetació morta. Una segona hipòtesi, apuntada pel GOB, seria la possible salinització del prat per l'entrada hivernal d'aigua de mar, cosa que afectaria negativament la vegetació, com passa, per exemple, a s'Albufera des Grau. Pels sediments o per l'acumulació d'aigua, o per les dues coses alhora, l'aigua s'ha desplaçat cap on hi ha rost (principi d'Arquímedes). D'aquí, per exemple, que l'aigua estigui molt a prop de la marquesina de la parada del bus de Sant Jaume. I, és clar, a menys fondària de l'aigua en aquestes zones, més s'escalfa per la calor, més creixen les algues i es genera una mena de brou, que és el més adient perquè hi proliferin les larves de mosquit i es dificulti el bon estat de la vegetació. Tot açò no és nou. Són molts anys de fer les coses malament, d'abocar aigües mal depurades, de mantenir les goles tancades per afavorir el turisme i d'estancar el drenatge necessari.

per tal de mantenir el desguàs per damunt del límit crític del prat i, a més, instal·lar un sistema de comportes simples per poder-lo regular. El GOB apunta certes dificultats, com la titularitat de la zona de l'obra i que s'hauria de dotar d'un equip de tècnics que s'encarreguessin del control. Les comportes ja existien a la mina vella en l'època del cultiu d'arròs. Així mateix, hi ha coneixedors de la zona que ens apunten que també podrien haver existit a la mina nova.

Dimecres 29 Recursos Hídrics va obrir la gola per buidar part de l'aigua. Dijous 30 les voreres de la platja es van tancar. El mateix dijous es va tornar a tancar, però la pluja la va reobrir i divendres es tornà a tancar.

No volem dir que aquestes solucions fossin definitives (sempre hi haurà mosquits i, possiblement, rates, com n'hi ha hagut tota la vida), però creïm que s'aconseguiria mantenir un nivell d'aigua més o menys estable i amb un bon ratio de renovació, que afavoriria la salubritat del prat. I, molt important, s'ha de mantenir la gola oberta tot l'any. Tots ho agrairíem, alaiorencs, menorquins, visitants, i la fauna i flora, que de fet són els veritables residents del prat.

Redacció

Presentades les 425 signatures per un geriàtric integrat

Un representació de la Junta del Fòrum i Centre d'Estudis va presentar a l'Ajuntament, dimarts dia 21, les 425 signatures de ciutadans demanant un geriàtric nou integrat en el teixit de la vida social. Van ser atesos per les regidores Maria A. Pons i Eva Petrus. La Junta valora molt que avui en dia 425 ciutadans hagin posat el seu nom i DNI demanant ser escoltats en un tema de controvèrsia social.

El Fòrum i Centre d'Estudis, de dos anys ençà, ha fet diferents aportacions analitzant les alternatives respecte de l'emplaçament del geriàtric nou i proposant arguments i alternatives. Aquests treballs han tingut molt en compte les aportacions de persones expertes en l'atenció dels majors, les conveniències urbanístiques dels diferents emplaçaments possibles, les circumstàncies de la decisió del govern municipal, l'opinió de sectors sensibilitzats en aquest tema i l'estudi d'alternatives a la proposta del govern municipal. Es va organitzar una taula rodona on també es van escoltar les aportacions dels ciutadans. Aquesta feina finalment es va concretar en un vídeo que ha estat visionat per molts alaiorencs. I després es va obrir un període de recollida de signatures que ha conclòs amb el suport de 425 persones que demanen un geriàtric integrat en benefici de la gent major que hi resideix.

En la reunió amb l'Ajuntament, els representants del Fòrum i Centre d'Estudis van demanar a les regidores de tractar aquest tema per damunt de les afiliacions i les conveniències de partit, que repensar les coses amb més arguments no és cap mal, a l'inrevés, sol ser la font de millors encerts, i que hi érem a temps de tot. També que en les consultes populars fetes per decidir sobre temes anteriors, que l'Ajuntament ha tingut en compte, la participació i la contundència de l'opinió dels ciutadans no havia estat superior a aquesta recollida de signatures.

Les representants de l'Ajuntament van manifestar que com a Ajuntament havien de tenir en compte molts de factors i que l'atenció a les persones grans es podia graduar en diferents modalitats. De tota manera van agrair la feina de l'entitat.

L'entitat creu que ha donat resposta sobradament al seu compromís en la recerca del benestar dels majors, i que així deixen constància que prou ciutadans van ser sensibles a una solució molt millorable a la del govern municipal. Serà el temps qui jutjarà el valor de la posició dels alaiorencs en aquest tema.